

MAKTABGACHA KATTA YOSHDAGI BOLALARINI KASBLAR BILAN TANISHTIRISH

Isabekova Dilafroz Shermirzayevna

Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti
Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (maktabgacha ta'lim)
2-bosqich magistranti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.7248423>

Annotatsiya. Maqolada maktabgacha ta'lim tashkilotlarida katta yoshdagi bolalarni kasbga yo'naltirish ularni kasbiy dunyosiga hissiy munosabatini rivojlantirish, katta yoshdagi bolalarni turli kasblarga qiziqishlarini shakllantirish masalasi yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: kasbga yo'naltirish, munosabat, hissiy, rivojlantirish, mehnat, qobiliyat, kasb-hunar, mayl.

ПРИВЕДЕНИЕ ДОШКОЛЬНИКОВ К ПРОФЕССИЯМ

Аннотация. В статье освещена проблема профессиональной ориентации детей старшего возраста в дошкольных образовательных организациях, развитие их эмоционального отношения к своему профессиональному миру, формирование у детей старшего дошкольного возраста интереса к различным профессиям.

Ключевые слова: профориентация, отношение, эмоциональное развитие, труд, умение, профессия-ремесленное влечение.

INTRODUCING PRESCHOOL CHILDREN TO PROFESSIONS

Abstract. The article highlights the issue of guiding older children to a profession in preschool educational organizations, developing their emotional attitude to the professional world, and forming older children's interest in various professions.

Key words: career orientation, attitude, emotional, development, labor, ability, profession, inclination.

KIRISH

Yurtimizda maktabgacha yoshdagi bolalarning har tomonlama, intellektual, axloqiy, estetik va jismoniy rivojlanishi uchun barcha shart-sharoitlar yaratish, maktabgacha ta'lim tizimiga innovatsiyalarni, ilg'or pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarni joriy etish, bu O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risidagi PQ-4312 da belgilab berildi.

Konsepsiyada maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirishning maqsadlari va ustuvor yo'nalishlarida, ta'lim-tarbiya jarayonini takomillashtirish, bolalarning rivojlanganligi darajasini va ularning umumiy boshlang'ich ta'limga tayyorligi, shuningdek, ularning ijtimoiy, shaxsiy, hissiy, nutqiy, jismoniy va ijodiy rivojlanishini baholash asosida amalga oshirilishi ta'kidlandi.

Bolalarni har tomonlama barkamol shaxs qilib rivojlantirish va ularni maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kasblar bilan tanishtirib borish bolani o'z vaqtida mustaqil hayotga jasorat bilan kirishi o'z kasbiy faoliyat yo'lini tanlashi uchun tayyorlashni nazarda tutadi.

Ta'lim-tarbiya jarayoniga bolalarni har tomonlama intellektual, ma'naviy-axloqiy va jismoniy rivojlantirishni ta'minlaydigan zamonaviy ta'lim dasturlari, ilg'or axborot va pedagogika texnologiyalarini joriy etish, ularni maktabga tayyorlash darajasini oshirish, maktabgacha ta'limni boshqarishning zamonaviy standartlarini yaratish maqsadida Vazirlar Mahkamasining

2019-yil 11-iyundagi 487-sonli qarori qabul qilindi hamda “Maktabgacha ta’lim va tarbiya to’g’risida”gi qonunda har bir bolaning ta’lim va tarbiya olish imkoniyatining mavjudligi, har bir bolaning iste’dodi nishonlarini, ishtiyoqlari va qobiliyatlarini rivojlantirish uchun shart-sharoit teng bo’lishi ta’kidlangan. Bola shaxsini rivojlantirishga yo’naltirilgan shaxsiy yondashuv asosida ta’lim-tarbiya jarayonini olib borish, ularni har tomonlama rivojlantirish maqsadida innovatsion axborot va kommunikatsiya texnologiyalarni joriy etishni talab etadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Ijtimoiy-kommunikativ rivojlanishi ta’lim yo’nalishining jihatlaridan biri mehnatga ijobiy munosabatni shakllantirish maqsadiga erishishga qaratilgan. Neverovich, D.B.Elkonin, V.G.Nechayeva, T.A.Markova, D.V.Sergeeva, A.A. Lyunblinskaya va boshqalar mehnat ta’limining mahalliy nazariyasiga asos solganlar. Uning mohiyati shundan iboratki, Maktabgacha katta yoshdagi bolalik davrida mehnat harakatlarining umumiy tarkibiy qismlarini (rejalashtirish, maqsadga muvofiq harakat qilish, o’z harakatlarining natijalarini oldindan taqdim etish qobiliyati) shakllantirish mumkin va zarurdir. Leontyevning so’zlariga ko’ra, maktabgacha katta yoshdagi bolalarda boshqa odamning faoliyatini baholash, o’zini boshqalar bilan solishtirish qobiliyati paydo bo’ladi. Bu yoshdagi kattalar dunyosiga va ularning faoliyatining turli-tumanlariga bevosita qiziqish mavjud.

T. A. Markova va V. G. Nechayevalar ekskursiyaga katta ahamiyat berganlar. Ular ekskursiyani maktabgacha yoshdagi bolalarning kasblar haqidagi g’oyalarini shakllantirishning eng yaxshi usuli deb hisoblashgan.[2]

E.A.Klimov ishlab chiqqan kasblar tuzilmasi ham keng tarqalgan. 15 Mehnat obyektiga ko’ra 5 ta kasb turlari ajratiladi [3]

1. Inson - tabiat (T). Bu tur namoyondalari o’simlik va hayvonot mikroorganizmlar va ular yashash sharoitlari bilan ishlashadi. Masalan, meva - sabzavot ustasi, agronom, zootexnik, vetenar, mikrobiolog.

2. Inson - texnika (T). Ishchilar jonsiz texnik mehnat ob’ektlari bilan ishlashadi. Masalan, texnik, mexanik, muxandis mexanik, muhandis elektrik, texnik texnolog va hokazo.

3. Inson - inson (I) bunda ijtimoiy tizimlar, axloqiy guruhlar, turli yoshdagi insonlar bilan ishlash nazarda tutiladi. Masalan, oziq - ovqat mahsulotlarini sotuvchisi, sartarosh, shifokor, o’qituvchi va boshqalar.

4. Inson - belgilar tizim. Tabiiy va sun’iy tillar, shartli belgilar, ramzlar, raqamlar, formulalar kasb turi namoyondalarini qiziqtiruvchi predmetlar olami va boshqalar. Masalan, dasturchi, chizmachi - kartagraf, matematik, tilshunos, nashriyot muqarriri.

5. Inson - badiiy obraz (B). hodisalarni badiiy aks etishi dalillari - mana shu narsalar bu kasb turi vakillarini qiziqtiradi. Masalan, rassom dekarator, rassom - restavrator, musiqa asboblarini sozlovchi, balet artisti, konsert ijrochisi, aktyor va boshqalar.

NATIJARLAR

Bolalarni har tomonlama barkamol shaxs qilib rivojlantirish va ularni maktabgacha ta’lim tashkilotlarida kasblar bilan tanishtirib borish bolani o’z vaqtida mustaqil hayotga jasorat bilan kirishi o’z kasbiy faoliyat yo’lini tanlashi uchun tayyorlashni nazarda tutadi. Ushbu biz tomonimizdan tavsiya qilinadigan uslubiy qo’llanma katta yosh guruhlarida kasbga yo’naltirish uchun yaratilgan metod, usul va yondashuvlari, media ilovalardan foydalanish uchun elektron ilovalar; interaktiv taqdimot ilova qilinadi.

Oy	Oy mavzu	Hafta mavzusi	Kasb turlari
S E N T YA B R	O'zbekiston – mening Vatanim	Mening qadrdon O'zbekistonim	Chegarachi Shifokor O'qituvchi
		Mening shahrim.Mening mahallam	Bog'bon Quruvchi Arxitektor
		Men va mening oilam.	Meing ota va onam (bobom va buvim) kasbi
		Men va mening do'stlarim.	Men orzu qilgan kasb Менинг дўстим ким бўлмоқчи?
O K T YA B R	Oltin kuz	Mavsumiy o'zgarishlar Uchib ketuvchi qushlar	Gidrometrolog Ekolog Zoolog Vetirinar shifokor
		Tabiat omborxonasi: sabzavotlar,mevalar, rezavor mevalar	Agranom Tuproqshunos O'simlikshunos
		Non-eng aziz ne'mat	G'allakor Tegirmonchi Nonvoy
		O'zbekistonning tabiiy boyliklari	Konchi Geolog Gidrolog

MUHOKAMA

Bolalarni erta kasbga yo'naltirishning asosiy maqsadi - bolaning kasbiy dunyosiga hissiy munosabatini rivojlantirish, turli faoliyat va kasblarda o'zining kuchli va qobiliyatlarini namoyon qilish imkoniyatini berishdir. Bunday bilimlarni olgan bola, birinchidan, mehnat mahoratini rivojlantiradi, turli kasb egalari kattalarning mehnatiga hurmat bilan munosabatda bo'ladi; ikkinchidan, uning dunyoqarashi kengayib bormoqda va nihoyat, bolaning muayyan kasbga qiziqishi va moyilligi erta namoyon bo'lishiga yordam beradi. Binobarin, bolalarni kasblar bilan tanishtirish vazifasi bolani o'z vaqtida mustaqil hayotga jasorat bilan kirishi va o'z kasbiy faoliyat yo'lini tanlashi uchun tayyorlashni nazarda tutadi, ya'ni biz kasbiy o'zini o'zi belgilash haqida gapiramiz. Bolalar muassasasida bolaning o'zini o'zi belgilashi bevosita amalga oshiriladi, chunki u kasb tanlash va rivojlantirish bilan bog'liq emas, balki bunga tayyorlaydi va olib keladi. Shunday qilib, asosiy maqsad - bolaning o'z kasbiy rivojlanish yo'lini mustaqil ravishda rejalashtirish, tahlil qilish va amalga oshirishga tayyorligini bosqichma-bosqich shakllantirish.

XULOSA

Xulosa qilib aytсам, o'yin orqali bolalarning turli kasblarga bo'lgan qiziqishlarini mustahkamlanadi va chuqurlashadi, mehnatga hurmat hissini tarbiyalanadi. Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida katta yoshdagi bolalarni kasbga yo'naltirishda hozirgi zamon talabi bo'lgan axborot texnologiyasi kommunikatsiyasidan foydalanish maqsadga muvofiqdir. Kasbga yo'naltirishda tashkilot tarbiyachi pedagoglari ta'lim-tarbiyaviy faoliyatlari davomida, kasblarga oid, audio, video, DVD disklari, televizor bir so'z bilan aytganda, multimedia orqali ma'lumotlar berish har bir kasbga tegishli bo'lgan asbob-anjomlarni multimedia orqali ko'rsatib tanishtirib borilsa, ularni kasb tanlashga bo'lgan qiziqishlarini yanada ortishiga va mustaqil kasb tanlashga yo'naltirgan bo'lamiz.

REFERENCES

1. O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi. 8 may 2019 yil PQ-4312
2. Ilk qadam'' davlat o'quv dasturi.T,2018 y
3. <https://minikar.ru/uz/dengi/plan-po-proforientacii-dlya-doshkolnikov-iz-opyta-raboty-po-rannei/>.
4. WWW.lex.uz;
5. WWW.pedagog.uz.
6. F.K.Qodirova. „Maktabgacha ta'lim pedagogikasi” 2008 yil
7. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Maxkamasining qarori. 11-iyun 2019 yil 487-son